

Archeologienota

Bree, Opitterkiezel 5 / Rode Kruislaan

Programma van maatregelen

Projectcode: 2018L91

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

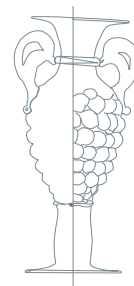
Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2018), Bree, Opitterkiezel 5 – Rode Kruislaan, Haast-rapport 2018-68, D/2018/12654/68

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2018/12654/68

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

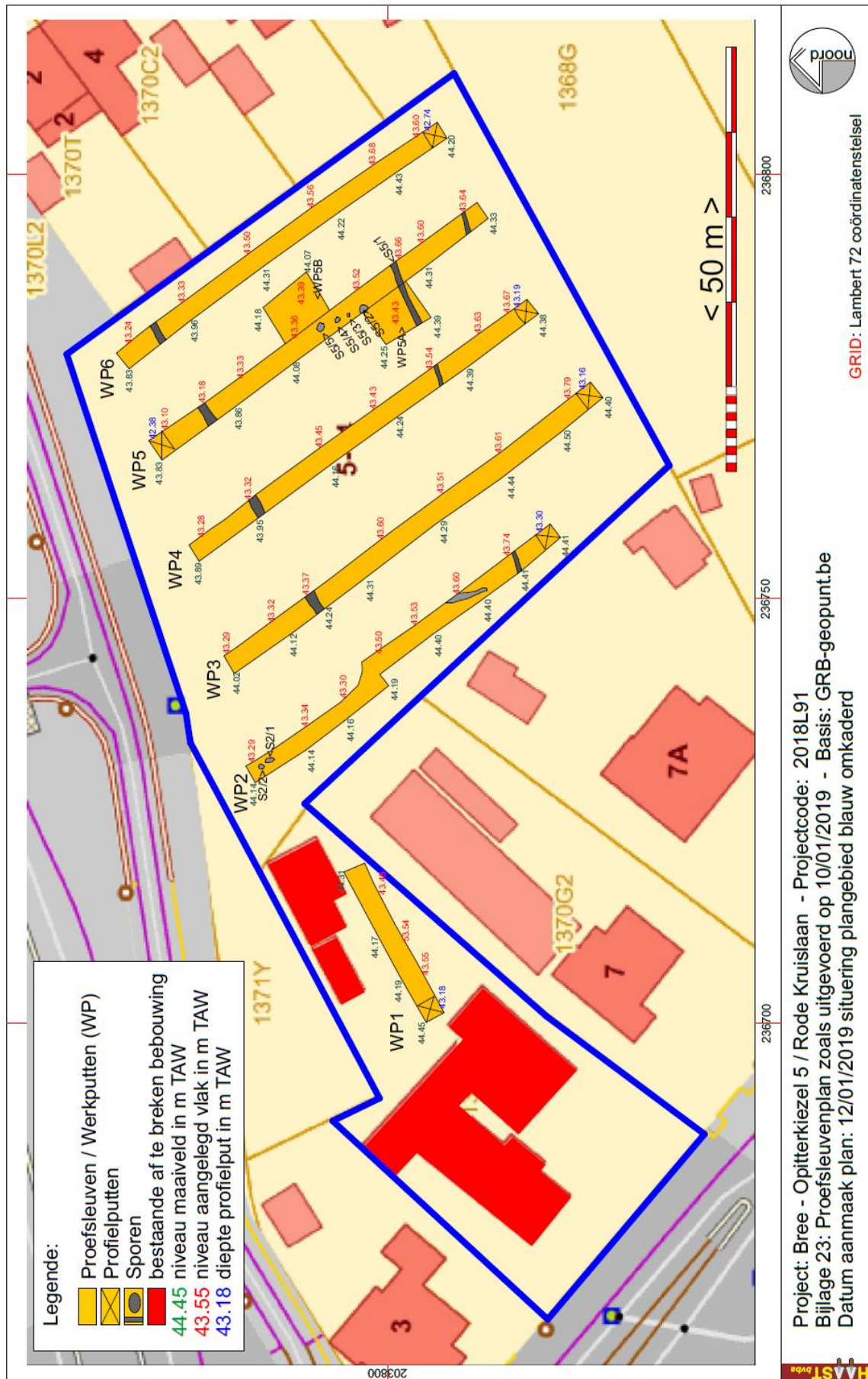

COVERFOTO: Het oostelijke terreindeel gefotografeerd na aanleg van de proefsleuven, opnamedatum 10/01/2019

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte	p.3
2. Bouwprogramma	p.6
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek	p.7
4. Assessment van het terrein	p.8
5. Gemotiveerd advies	p.10
6. Figurenlijst	p.11

Allesporenplan projectcode 2018L91, Bree – Opitterkiezel 5 / Rode Kruislaan

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode	2018L91
Actoren	Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Provincie	Limburg
Gemeente	Bree
Deelgemeente	Bree
Site	Opitterkiezel 5 / Rode Kruislaan
Kadastrale gegevens	Bree, afd 1, sectie B, percelen 1370h2, 1370 m2 en 1370L2
Oppervlakte onderzoeksgebied	5057,27 m ² (exclusief perceel 1370L2, cfrt kadastrale ligging en fig. 3 - 4
Kadastraal percelenplan	Fig. 2
Topografische kaart	Fig. 5
Begindatum onderzoek	9/10/2018
Einddatum onderzoek	13/10/2018
Relevante termen thesauri OE	Proefsleuven en proefputten

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	236779.308	203837.794
2	236665.347	203781.237
3	236687.148	203762.822
4	236725.989	203809.812
5	236765.782	203766.949
6	236811.873	203792.270

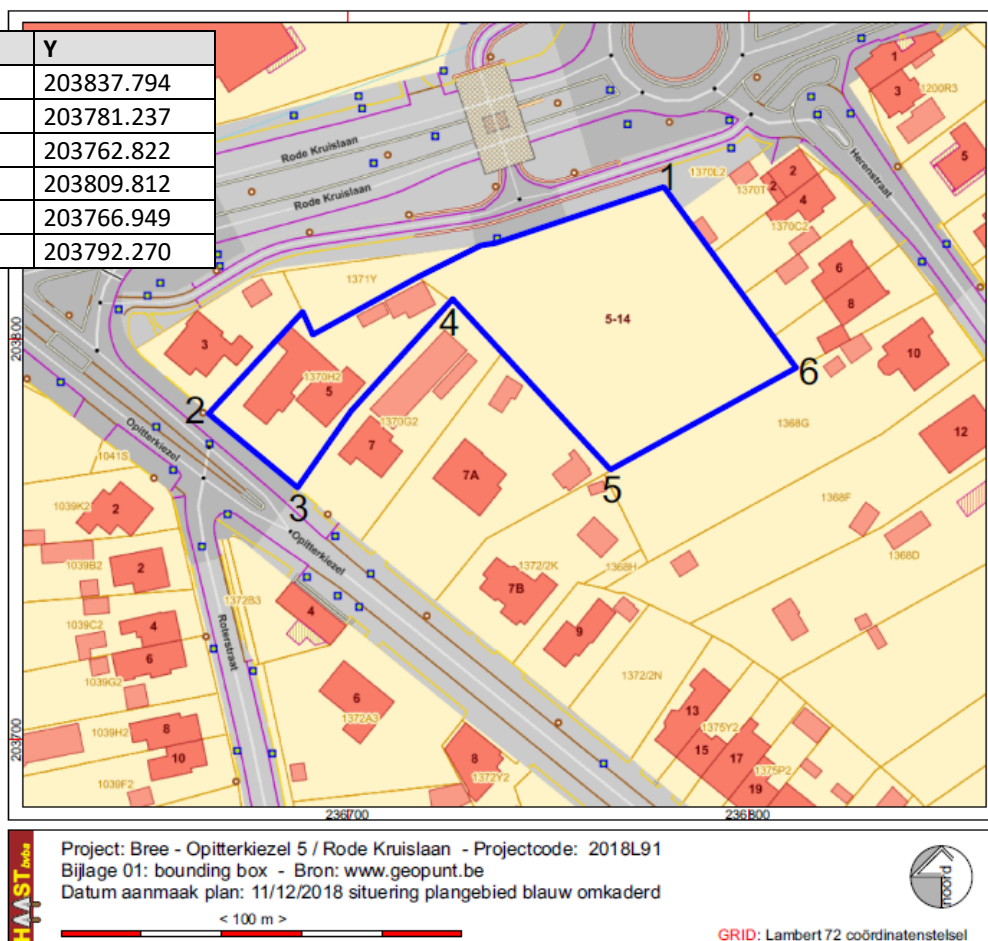

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale ligging: Bree, afdeling 1, sectie B, percelen 1370h2 en 1370m2. Oppervlaktes: 1370h2 = 1360,84 m² en 1370m2 = 3696,63 m², totaal = 5057,27 m² (50 a 57,27 ca)

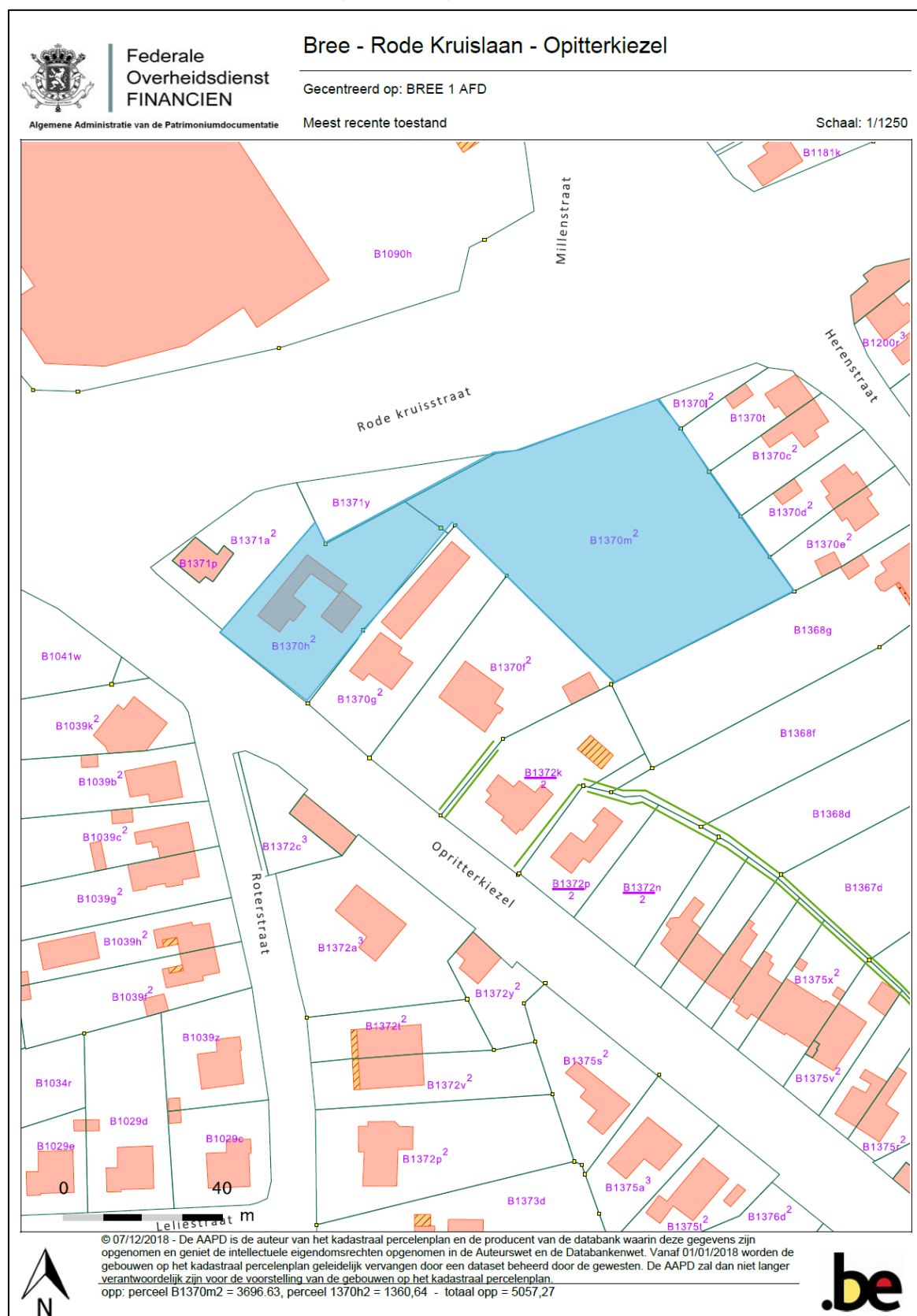

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 07/12/2018 (cadgis viewer grand public)

Begin- en einddatum van het onderzoek:

Het proefsleuvenonderzoek ter opmaak van deze nota startte op 10/01/2019 en werd afgerond op 10/01/2019, wat betreft het veldwerk.

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed:

Bureauonderzoek, Proefputten- en proefsleuvenonderzoek, profielkolommen, landschappelijk bodemonderzoek

2. Bouwprogramma

De aanvraag omgevingsvergunning betreft:

- het slopen tot in de funderingen van de woning en bijhorende stallingen en hokken op perceel 1370h2,
- de aanleg van wegenis en parkeerplaatsen in waterdoorlatende verharding en grasdallen,
- de aanleg van nutsleidingen (gescheiden riolering (regenwater / drinkwater – RWA en DWA), elektriciteit, databekabeling, gas en waterleiding),
- de aanleg van een klein infiltratiebekken,
- de bouw van een groepspraktijk met verdieping

Het slopen van de bestaande bebouwing zal gebeuren tot in de funderingen. Alle mogelijke ondergrondse bouwelementen zullen uitgebroken verwijderd worden. De woning is aan de zuidzijde deels onderkelderd. De stal aan de zuidzijde van de woning heeft een kleine mestopvangkelder. Achter de woning, verbonden met de stal is een kleine u-vormige aanbouw en de binnenkoer is verhard met beton. Onder de achterbouw van de woning bevindt zich een “Beirput” (cfrt fig. 14) die aansluit op een sterfput op de binnenkoer. Voor de woning en de stal is een dikke laag grindverharding aanwezig. Achter de woning en stal staan enkele duiven- en kippenhokken. Geredelijk mag aangenomen worden dat tenminste voor de stal en de woning en het gedeelte tussen de stal en de straat (Opitterkiezel) ernstig verstoord is door historische bouwingrepen. De funderingen van de duiven- en kippenhokken zijn eerder oppervlakkig en aangezet in de teelaarde.

De nieuwbouw beperkt zich wat betreft voorliggende omgevingsvergunning, op perceel 1370h2 tot de aanleg van een inrit in waterdoorlatende verharding. Na afbraak van de bestaande constructies zal over de breedte van de aan te leggen rijweg, 6 m breed, een funderingskoffer worden gemaakt van grove steenslag, afgedekt door fijne steenslag die op zijn beurt zal afgedekt worden met een waterdoorlatend materiaal (grind of split).

Onder de rijweg zal een gescheiden rioleringsnet worden aangelegd dat aansluit op de riolering aan de Opitterkiezel enerzijds en, vanuit perceel 1370m2, op het rioleringsnet parallel aan de Rode Kruislaan. Parallel aan de rijweg worden andere nutsleidingen aangelegd (gas, water, elektriciteit, databekabeling). Voor de aanleg van riolering en andere nutsleidingen worden de directieven van infrax gevolgd. Voor de aanleg van waterleiding en riolering is dit minimaal op vorstvrije diepte, 80 cm onder het bestaande maaiveld, voor gas en elektriciteit is dit 60 cm onder het bestaande maaiveld. De bodemingrepen die gepaard gaan met de aanleg van nutsleidingen, inclusief de aanleg van een klein infiltratiebekken in de zuidoosthoek van perceel 1370h2, kunnen derhalve beschouwd worden als ernstig verstorend zo niet vernietigend voor eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Op perceel 1370m² wordt uiteraard de rijweg verder aangelegd naar de te bouwen groepspraktijk en worden parallel aan de Rode Kruislaan parkeerplaatsen aangelegd in grasdallen. Daarvoor zal het bestaande maaiveld heraangelegd worden en zullen betonnen of plastic grasdallen (de keuze moet nog gemaakt) aangelegd worden.

Het gebouw, groepspraktijk met bovenbouw, heeft een oppervlakte van 16,20 x 26,65 m, 431,73 m². De woning aan de Opitterkiezel, niet inbegrepen in de aanvraag omgevingsvergunning maar gepland in de toekomst, zal een grondoppervlak hebben van 114 m² en het gebouw tegenover de groepspraktijk, ook niet inbegrepen in deze aanvraag omgevingsvergunning, zal een grondoppervlak hebben van 316 m². samengeteld zal de bodemingreep voor het bouwen van woningen en groepspraktijk een oppervlakte beslaan van 861,73 m².

Voor de bouw van de groepspraktijk wordt een strookfundering voorzien aan te zetten in stabiele ondergrond. Daartoe zal over de volledige oppervlakte van het gebouw de teelaarde verwijderd worden en zullen funderingssleuven gegraven worden tot op/in de C-horizont. Het geotechnisch stabiliteitsonderzoek – nog uit te voeren - zal uitwijzen op welke diepte precies de funderingen dienen aangezet te worden, maar dit zal alleszins op vorstvrije diepte zijn. Op de funderingen zal een betonnen vloerplaat gegoten worden waarop de binnenmuren verder aangezet worden. Er worden geen kelders voorzien.

Voor het gebouw worden de nodige inspectieputten gemaakt voor waterafvoer(DWA en RWA-leidingen) en zullen eveneens graafwerken gebeuren voor de aansluiting van het gebouw op andere nutsleidingen (gas, water, elektriciteit en datakabel).

Rondom de gebouwen zal een park aangelegd worden met aanplant van bomen en struiken en herinzaaien van graszones. De bodemingrepen zullen daar beperkt blijven tot het frezen van het bestaande maaiveld en aanmaak van plantgaten.

Verstoorde zones:

De plaats van de gebouwen opgetrokken aan de Opitterkiezel 5 kunnen beschouwd worden als verstoorde zones.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem

mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies:

Het beperkt bureauonderzoek wees uit dat er weinig of geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden binnen het projectgebied. Er is enkel een verwachting naar de mogelijke aanwezigheid van sporen die eventueel gelinkt kunnen worden aan de cai-locaties 208269 of 215296/163111. Beide locaties zijn sporensites; bodemsporen die op drie locaties wezen op nederzettingen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd.

Ook in de bijzondere voorwaarden met betrekking tot het projectgebied en uitgevaardigd door het Agentschap Onroerend Erfgoed verwijzen naar de genoemde locaties als archeologische indicatoren voor mogelijke aanwezigheid van archeologische sporen en erfgoedwaarden binnen het projectgebied: *Op het terrein (ca. 5233 m²) zal een verkaveling gerealiseerd worden (inmiddels dus achterhaald en vervangen door een bouwproject). Het terrein bevindt zich nabij de gekende archeologische site aan de Houbornstraat (Ijzertijd). Bodemkundig wordt het gebied gekenmerkt door de bodemseries t-Scm en OB. Onroerend Erfgoed achtte een archeologisch vooronderzoek bestaande uit een proefsleuvenonderzoek, gevolgd door een archeologische opgraving indien behoud in situ niet kan, aangewezen.*

4. Assessment van het terrein

De bodemkundige stratigrafie van het terrein is vrij eenvoudig en over het volledige terrein gelijk, met die uitzondering dat in de profielput van proefsleuf 5 de Bh en C1 horizonten ontbreken. Dat is te wijten aan werken die aan de noordgrens van het terrein hebben plaatsgevonden, met name de aanleg van toeritten naar een fietstunnel en aanleg van riolering en andere nutsleidingen parallel aan de noordgrens van het projectgebied en de Rode Kruislaan.

De stratigrafie van het terrein omvat een vrij duidelijke Ap-horizont met daaronder een Ap2, een Bh horizont met redelijk veel grindbijmenging, een C1 horizont met sterke grindbijmenging en ijzeraanrijking en een zandige C2-horizont met nog sporen van ijzeraanrijking en cryoturbatie.

De Ap1 en Ap2 horizonten variëren in dikte van 45 cm tot 70 cm waarmee de kartering als plaggenbodem terecht is. Op de bodemkaart van België is het gebied gekarteerd als t-Scm bodem; een matig droge lemig zandbodem met dikke humeuze antropogene humus A-horizont (plaggenbodem) en een grindsubstraat (terrassen op geringe of matige diepte). Deze matig droge plaggengronden hebben een humusdek dat meer dan 60 cm dik is, en dat rust op een begraven profiel meestal een Podzol. Het humusgehalte van het plaggendeck ligt tussen 4 en 5 %. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en

90 cm. De profielen, met zoals eerder al aangegeven uitzondering van profielkolom 5, beantwoorden volledig aan de beschrijving van de bodemserie.

De profielkolom van proefsleuf 3 is een referentieprofiel voor het volledige projectgebied.

Het proefsleuvenonderzoek

Er werden 6 proefsleuven aangelegd zoals voorgesteld in de melding van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem (melding 562). Proefsleuf 5 werd uitgebreid met 2 kijkvensters (WP5A en WPB).

In geen enkele van de aangelegde sleuven werden archeologisch waardevolle of interessante sporen aangetroffen. De kuilsporen die werden aangetroffen kunnen allemaal beschouwd worden als vrij recent tot zeer recent van oorsprong. In de proefsleuven 2, 3, 4, 5 en 6 werden greppelsporen aangetroffen die in elkaars verlengde liggen en parallel lopen met aanduidingen van perceelscheidingen zoals ingetekend op het primitief Kadaster en de Atlas der Buurtwegen. De greppels werden gecoupeerd in proefsleuf 5 en daaruit bleek dat het om eerder ondiepe vrij vlakke greppels gaat, plantgreppels waarschijnlijk van hagen, waarvan de donkergrijze tot grijsbruine vulling aansluit bij de Bh-horizont.

Het zuidelijke greppelspoor varieert in breedte van 45 cm tot 75 cm. Het noordelijke greppelspoor varieert in breedte van 100 cm tot 120 cm. In geen enkele proefsleuf werd in de greppelsporen enig artefact aangetroffen.

In proefsleuf 5 werd een rij van 4 in elkaars verlengde liggende eerder ondiepe kuilen aangetroffen. Die kuilen variëren in diameter van 148 cm, spoor 5/2, tot 38 cm, spoor 5/3. De vulling van de sporen bestond telkens uit grijze tot grijsbruine aarde die nauw aansluit bij de bovenliggende Ap2-horizont. De diepte van deze sporen varieert van 12,3 tot 30,3 cm. Enkel spoor 5/3 kan aanzien worden als een paalkuil. De andere sporen zijn kuilen, mogelijk plantkuilen gelet op de sporen van haarwortel aan de onderzijde van de kuilen. Ter hoogte van de sporen werden twee kijkvensters aangelegd. In kijkvenster 5A werd het greppelspoor 5/1 aangetroffen als een zeer vaag grijs tot grijsbruin spoor met redelijk veel grindbijmenging in vergelijking met het verder steriele vlak van kijkvenster 5A. In kijkvenster 5B werden geen bijkomende sporen aangetroffen.

In proefsleuf 2 werd nog een noord-zuid georiënteerd deel van een greppel aangetroffen. De vulling van dat greppelspoor bestond uit grijze tot donkergrijze aarde, sluit aan bij de bovenliggende Ap horizonten en in de vulling werden kleine fragmentjes cementgruis aangetroffen. Blijkbaar zou het een restant zijn van een kleine schuur die ooit op het terrein stond en die opgetrokken was in betonplaten.

In het noordelijke deel van proefsleuf 2 bevinden zich nog 2 langwerpige kuilen. In beide kuilen werd redelijk veel kiezelbijmenging aangetroffen, maar ook restanten van recent bouwpuin en een plastic mayonaise fles, helaas leeg. Mogelijk kunnen deze kuilen in verband gebracht worden met de werken die uitgevoerd werden voor de aanleg van de riolering en de fietstunnel gelet op de vulling met recent puin.

5. Gemotiveerd advies

Uit het proefsleuvenonderzoek bleek er binnen het projectgebied een intacte bodemopbouw aanwezig te zijn die overeenstemt met de beschrijving op de bodemkaart als een t-Scm bodem; een matig droge lemig zandbodem met dikke humeuze antropogene humus A-horizont (plaggenbodem) en een grindsubstraat (terras op geringe of matige diepte). Alhoewel er geen spitsporen werden aangetroffen kan de oorzaak voor de afwezigheid van archeologische sporen misschien verklaard worden door het gebruik van het terrein als akker waardoor de sporen vergraven zijn, maar de totale afwezigheid van (fragmenten) van gebruiksvoorwerpen, artefacten, aardewerkscherven of gebruiksvoorwerpen in andere materialen, wijst erop dat het gebied nooit gebruikt of bewoond werd in pre- en protohistorische perioden of gedurende de middeleeuwen.

Er zijn enkel sporen van greppels die wijzen op een oudere kadastrale opdeling van het projectgebied. De greppels lopen parallel aan de perceelgrenzen zoals aangeduid op de Atlas der Buurtwegen, maar het noordelijke greppelspoor is gesitueerd op 8 m afstand van de perceelgrens zoals aangeduid op de Atlas der Buurtwegen. Het zuidelijke greppelspoor, spoor 5/1, valt in het westelijke terreindeel quasi samen met de perceelgrens zoals aangeduid op de Atlas der Buurtwegen, maar wijkt verder oostwaarts steeds meer af van de ingetekende perceelgrens.

De afstand van de greppelsporen tot de perceelscheidingen op de Atlas der Buurtwegen hoeft ons inzien niet te betekenen dat de greppels geen oude perceelscheidingen zouden kunnen zijn. De projectie van het alle-sporenplan op de luchtfoto's uit 1949, 1955, 1961 en 1970 toont duidelijk dat ook in een recent verleden de verschillende percelen, tenminste het gebruik ervan, konden verschuiven of dat, zoals heden het geval is, heel het terrein als één groot perceel in gebruik was.

Wel is duidelijk dat, omdat de greppels onder de plaggenbodem liggen, deze teruggaan tot de 18de eeuw of ouder. Mogelijk vonden, omwille van de behoorlijk stenige ondergrond, de eerste landbouwactiviteiten hier pas plaats vanaf de late middeleeuwen / post-middeleeuwse periode toen Bree, waarvan de historische kern op ca. 1 km ten noordwesten van het projectgebied ligt, in volle expansie was als stad in het Prinsbisdom Luik.

De vier kuilsporen zijn ons inzien alleszins recenter van datum aangezien de vulling bestaat uit een mengeling van C-, Bh en Ap grond. Op het terrein staan nog enkele palen overeind, onder meer een treinbiel en in de Ap1 werd redelijk wat bouwafval aangetroffen ter hoogte van de vier kuilsporen. Mogelijk is daar een verband te zoeken.

Advies:

Op basis van de gegevens uit het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: Het oostelijke terreindeel gefotografeerd na aanleg van de proefsleuven, opnamedatum 10/01/2019

Allesporenplan projectcode 2018L91

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2017